

ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਧਰੁ ਤਾਰਾ ਡਾ. ਦੇਵ ਰਾਜ ਭੁੱਬਲਾ

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਰਧਾ ਮੁੱਢਲੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ 'ਚ ਧਰੁ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦਾ ਨਾ ਹੈ ਡਾ. ਦੇਵ ਰਾਜ ਭੁੱਬਲਾ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਤੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ।

ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਕਰੀਅਰ : ਡਾ. ਦੇਵ ਰਾਜ ਭੁੱਬਲਾ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਮਾਝਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਚੌਧਰੀ ਨਿਸ਼ਾ ਰਾਮ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਘਰ 6 ਦਸੰਬਰ 1921 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤਕ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕ ਬੋਰਡ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਕਾਲਜ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ। ਡਾ. ਕੰਵਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਖੋਜ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ। ਦੇਵ ਰਾਜ ਭੁੱਬਲਾ ਨੇ 1944 ਵਿਚ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਬੀਐੱਸਸੀ

ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ। ਕਾਲਜ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਖੇਤੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਆਈਸੀਏਆਰ ਦੀ ਵੀਟ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਸਰਵੇ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਮੀਕਲ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਵਜੋਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 'ਚ ਮਿਲਿੰਗ ਤੇ ਬੇਕਿੰਗ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ 'ਚ ਖੋਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। 1948 'ਚ ਉਹ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕ ਰਿਸਰਚ ਫਾਰਮ ਅੰਬਾਲਾ 'ਚ ਕੈਮੀਕਲ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਏ। 1951 'ਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਣੇ। ਭੂਮੀ ਵਿਗਿਆਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸੋਨੇ ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨ-ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਭਰਨ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। •

ਖੇਤੀ ਖੋਜ

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1962 'ਚ ਹੋਈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਖੇਤੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਬੇਸਿਕ ਸਾਇੰਸ, ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਖੋਜ, ਅਧਿਆਪਨ ਤੇ ਪਸਾਰ 'ਚ ਅਹਿਮ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੇ। ਡਾ. ਭੁੱਬਲਾ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਭੂਮੀ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਵੱਧ ਭਾਤ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈਆਂ। ਡਾ. ਭੁੱਬਲਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀਸੀ ਪੀਐੱਨ ਬਾਪਰ ਵਲੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਡਾ. ਭੁੱਬਲਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ, ਸਿੰਚਾਈ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਖੋਜ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਚੰਗੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਈ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਰਹੇ।

ਇਨਪੁਟ : ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਸੁਮੇਧਾ ਭੰਡਾਰੀ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ